

“ÇARK”: Taksim Meydanı'nda Yenilikçi ve Sürdürülebilir Bir Kamusal Tasarım Önerisi

Kürşad Keçeci, Doğukan Cengiz, Resul Ekrem Zengin

Çimento Endüstrisi İşverenleri Sendikası'nın (ÇEİS) çimentonun estetik ve yenilikçi kullanımını teşvik etmek amacıyla 2023 yılında üçüncüsünü düzenlediği Yapı Tasarım Yarışması'nın profesyonel kategori birincisi “ÇARK” projesi Kürşad Keçeci, Doğukan Cengiz ve Resul Ekrem Zengin imzası taşıyor. “Kamusal Alanda Bir Arada” yarışma teması kapsamında ödüllendirilen ÇARK'ın tasarım yolculuğunu ve yarışma sürecini projenin mimarları anlatıyor.

YAPI TASARIM YARIŞMASI

2023 yılında ÇEİS tarafından düzenlenen Yapı Tasarım Yarışması'nda ÇARK Projesi ile profesyonel kategoride birincilik ödülünü aldınız. Yarışmadan nasıl haberdar oldunuz ve katılma kararını nasıl verdiniz?

Öğrencilik hayatımız dahil bu zamana kadar tasarım yarışmalarını güncel olarak takip ettiğimiz bir arkadaş grubumuz var. Fırsat buldukça mimarinin etkin olduğu alanlarda rol almaya çalışıyoruz. Yarışmalara katılım sağlamanın kendimizi alanımızda geliştirme ve güncel tutma olanağı sunduğunu düşünüyoruz. Bu nedenle aktif olarak birçok platformu takip ediyoruz. Yarışmadan bu sayede haberdar olduk. Yarışmanın konusu ve tasarımın ölçeği ilgimizi çekti. Bu nedenle katılmaya karar verdik.

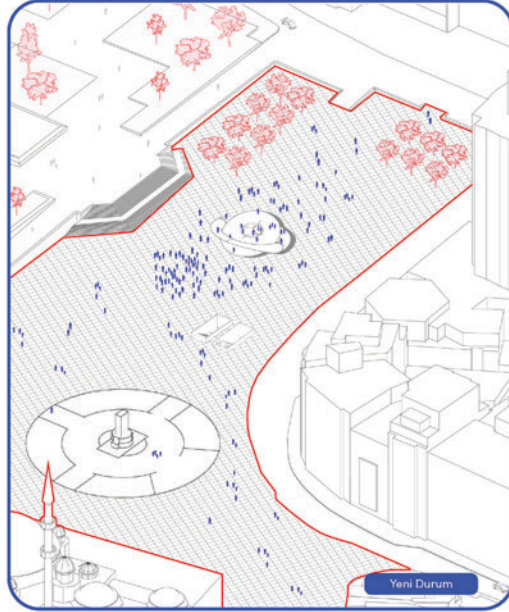
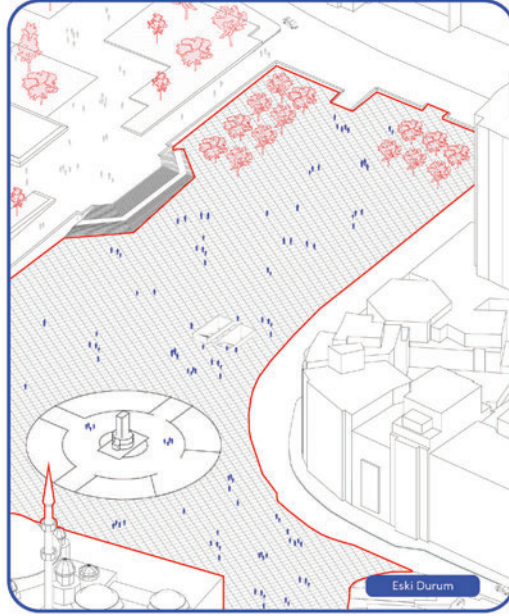
Bize projenizin “Kamusal Alanda Bir Arada” temasını ele alış şeklinden ve amacından bahsedebilir misiniz? Projenizin yer seçiminde hangi kriterler etkili oldu?

Kamusal alanlar, toplumun ortak kullanımına açık mekânlar olarak tanımlanır ve demokratik bir toplumun önemli unsurlarından biri-

dir. Ancak, incelediğimizde kamusal alanların aslında ne kadar etkileşimsiz boşluklar olduğunu fark ettik. Bu boşluklar, sadece geçiş yolları veya bekleme alanları olarak işlev görürken, gerçek anlamda toplumsal etkileşimi ve katılımı teşvik etmektен uzak kalıyordu. Ülkemizde kamusal alanlar genellikle sadece görünüşte kamusal olup, aslında egemen güçlerin kontrolünde bulunuyor ve toplumsal katılımı sınırlıyor. Bu durum, proleter kamusal alanların egemen kamusal alanlar tarafından kısıtlanması sonucu ortaya çıkmakta. Bu alanlar, sadece tarihsel kriz dönemlerinde ortaya çıkarak, geçici bir süre için toplumsal katılım ve tartışmayı mümkün kılabiliyor.

Taksim Meydanı, bu durumu en iyi şekilde yansıtan ve politik açılımların en yoğun yaşandığı kamusal alanlardan biri. Özellikle geçmiş dönemlerde, Taksim Meydanı birçok politik gösteriye, protestoya ve toplumsal olaya sahne olmuştur. Bu nedenle, Taksim Meydanı'nın geçmiş politik olaylarla birlikte, kamusal alanların önemini ve işlevini daha iyi anlamamıza yardımcı olabileceğini öngördük. Ancak, bu alanların sadece politik olaylarla sınırlı olmaması ve günlük yaşamın her alanına yayılması gerektiğini düşünüyoruz. Kamusal alanların potansiyel kesişimlerini oluşumunun merkezine alan ÇARK ile bu alanların sadece ana meydan ya da merkezi noktalar olarak sınırlı kalmaması gerektiğini savunuyoruz. Bu projede, kamusal alan içerisinde genellikle göz ardı edilen veya marjinalleştirilmiş kesimlere, yalnızca geçiş rotası veya dolaşım eksen olmaktan öte bir değer atfedilmesini amaçlandık. "Ötekiler" olarak adlandırılabilir bu kesimlere alan yaratılarak, onların da kamusal alanda var olma ve etkileşimde bulunma haklarına sahip olduklarını vurgulamak istedik. Farklılaşan bulunma halleri ve beklenmedik etkileşimlerin ortaya çıkması için tasarlanan ÇARK ile, insanları toplamayı ve sıradanlaşan dolaşım eksenlerini kırmayı amaçladık. Bu sayede, kamusal alanlar daha çeşitli ve dinamik hale gelirken, toplumun farklı kesimleri arasında daha demokratik bir etkileşim ve katılım ortamı oluşturmayı hedefledik.

ÇEİS Yapı Tasarım Yarışması yenilikçi malzeme ve üretim teknikleri üzerine yoğunlaşıyor ve bu yaklaşımları destekliyor. Projenizde Knitcrete kalıp teknolojisinden yararlanan bir öneriyle hem yapısal mühendislik hem de mimari form açısından jürinin de olumlu bul-

duğu yenilikçi ve özgün bir tasarım sunuyoruz. Detaylarını sizden dinlemek isteriz.

Bu yenilikçi ve özgün yaklaşım, betonun yalnızca bir inşaat malzemesi olarak değil, aynı zamanda estetik ve fonksiyonel değerler taşıyan bir sanat aracı olarak da görülmesini sağlamayı amaçlıyor. Betonun sıradanlığını aşarak, onu sıcak, davetkâr ve esnek bir malzeme olarak yeniden tanımlamak, tasarımın temel taşlarından biri oldu. Modern yapı teknolojileri ve yenilikçi üretim yöntemleri sayesinde, daha önce hayal bile edilemeyen formlar ve yapılar oluşturmak mümkün hale geliyor. Bu yaklaşım, sürdürülebilirlik ve çevreye duyarlılık prensipleriyle de örtüşmekte; betonun uzun ömürlülüğü ve dayanıklılığı, onu doğru kullanıldığında çevreye zarar vermeden de estetik ve fonksiyonel yapılar oluşturmak için ideal bir malzeme haline getiriyor.

Bu kapsamlı vizyonun bir parçası olarak, projemiz aynı zamanda betonun çevresel etkisini azaltmayı ve yenilikçi tasarımlar ile sürdürülebilirliği birleştirmeyi hedefliyor. Örneğin, beton karışımlarında geri dönüştürülmüş malzemelerin kullanılması, enerji verimliliğinin artırılması gibi yöntemler bu hedeflere ulaşmada önemli adımlar. Böylece, betonun kullanımı konusundaki mevcut ön yargılar sorgulanırken bu malzemenin potansiyelinin tam olarak keşfedilmesi amaçlanıyor. Bu vizyon, tasarımı sadece estetik bir boyutla sınırlamayıp, aynı zamanda çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik ilkelerini de içeren bir perspektifle ele almayı gerektiriyor. Bu bütüncül yaklaşım, projemizin temelini oluşturmakta ve tasarımın her aşamasında, detaylardan büyük ölçekli planlamaya kadar, bu ilkeler

doğrultusunda hareket edilmesini sağlamakta. Böylece, betonla ilişkili geleneksel algıların ötesine geçerek daha iyi, daha yenilikçi ve daha sürdürülebilir yapıların inşasına olanak tanıyan bir tasarım anlayışı ortaya konuluyor.

Tasarımda sunulan malzeme ve üretim tekniklerinin Türkiye'deki örneklerine yönelik bir araştırma yürüttünüz mü? Kendi projenizi bu anlamda nasıl konumlandırıyorsunuz?

Gelişen teknolojiler, yeni ortaya çıkan üretim teknikleri ile birlikte, beton gibi geleneksel malzemelerin kullanım alanlarını genişletmekte ve bu malzemelerin kullanım şekillerini dönüştürmekte büyük bir rol oynamakta. Bu teknolojik ilerlemeler, betonun sadece yapısal bir eleman olarak değil, aynı zamanda estetik ve çevresel açıdan değerli bir malzeme olarak görülmesine olanak tanıyor. Projemizin, ülkemizde bu dönüşüme öncülük eden ve ilham veren bir örnek olarak konumlanması hedefleniyor. Bu amacın gerçekleştirilmesi, sadece inşaat sektöründe değil, aynı zamanda tasarım, mühendislik ve çevre bilinci konularında da geniş çaplı bir etki yaratmayı amaçlıyor.

ÇARK'ın, ülkemizde beton kullanımının dönüştürülmesine öncülük ederek, sürdürülebilir, estetik ve fonksiyonel yapıların geliştirilmesinde önemli bir rol oynaması öncelikleniyor. Bu, sadece teknolojik ve tasarımsal yenilikle-

ri kucaklamakla kalmayacak, aynı zamanda çevresel sorumluluk ve sürdürülebilir kalkınma ilkelerine bağlı kalarak, gelecek nesiller için daha yaşanabilir bir dünya inşa etmeye katkıda bulunacak.

Ülkemizde betonun içeriği ve farklı kalıp teknolojileriyle ilgili çalışmaların bulunmasıyla birlikte, *knitcrete* sistem ile ilgili üretim ve araştırmalara rastlanamamakta. Fakat dünyada örneklerinin bulunması üretilme potansiyelinin olduğunu gösteriyor. Bu sebeple projemizi ülkemiz için öncü bir konumda görmektediriz.

Önerdiğiniz tasarım, yarışmanın değerlendirme kriterleri arasında yer alan “beton, kalıp vb. malzemelerin geri dönüştürülerek yeniden kullanıma alınması” maddesine nasıl cevap veriyor?

Knitcrete kalıp teknolojisi, beton döküm süreçlerinde yenilikçi ve sürdürülebilir bir yaklaşım sunuyor. Bu teknoloji, örme tekstil kalıplarının kullanımı üzerine kurulu ve geleneksel kalıp sistemlerine göre önemli avantajlar barındırıyor.

Knitcrete kalıp teknolojisinin temelinde, tekstil malzemelerinin geri dönüştürülmesi yatmakta. Bu kalıpların, hafif ve esnek yapıları sayesinde, taşınması ve saklanması kolaydır. Bu durum da *knitcrete* teknolojisini çevre dostu bir seçenek haline getiriyor. Ayrıca, bu tekno-

loji, karmaşık formların ve doku detaylarının kolayca elde edilmesini sağlıyor. Bu, daha az malzeme kullanımıyla daha estetik ve işlevsel yapılar oluşturulmasına olanak tanıyor. Tekstil kalıplar, betonun ihtiyaç duyulan yerlere daha hassas bir şekilde yerleştirilmesini sağlayarak malzeme israfını önlerken yapısal verimliliği artırıyor.

Bununla birlikte demir ve çelik fabrikalarından atık madde olarak ortaya çıkan çürüfün yapısal agrega ve çimento üretiminde kullanılması atık madde oluşumunu düşürmekle birlikte, beton maliyetini azaltarak ulusal ekonomiye önemli bir katkı sağlayacağı düşünülüyor. Çimento malzemesi olarak çürüfün miktarı %25-30 kullanıldığında arzulanan sıkıştırma kuvvetine ulaştığı gözlemlenmiştir. Çürüfün çimento yerine tercih edilmesi ile harcanan enerji miktarında da düşüş sağlanarak enerji tasarrufu sağlanabilmekte.

Son olarak, *Knitcrete* kalıp teknolojisi ve çimento yerine belirli miktarda çürüf kullanımı, beton döküm süreçlerinde yenilikçilik ve sürdürülebilirliği bir araya getirerek beton ve kalıp malzemelerinin geri dönüştürülerek yeniden kullanımını teşvik eden yaklaşımlar sunuyor. Bu da yarışmanın değerlendirme kriterlerine uygun bir çözüm olarak ÇARK'ın, malzeme kullanımı ve atık yönetimi konusunda bilinçli ve yenilikçi bir yaklaşım sergilediğini gösteriyor.